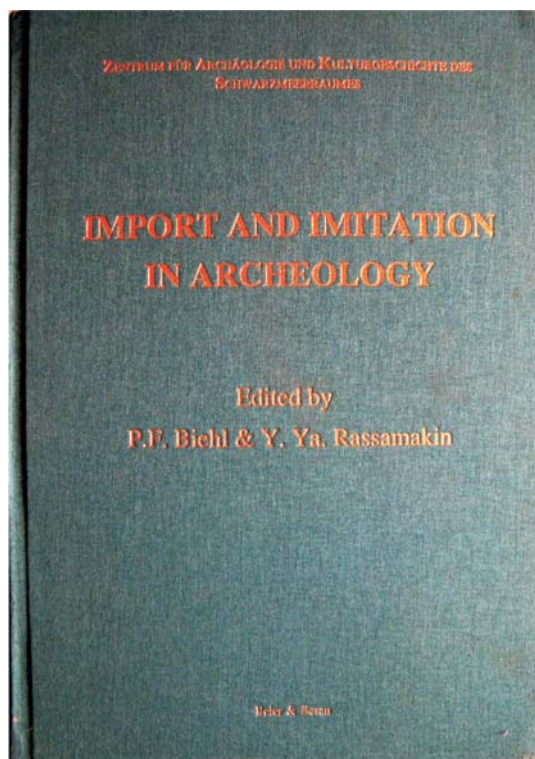

Import and Imitation in Archaeology

edited by P.F. Biehl & Y. Ya. Rassamakin, Schriften des Zentrums Für Archäologie und Kulturgeschichte des Schwarzmeerraumes, Herausgegeben von François Bertemes und Andreas Furtwängler, Beier&Beran, Langenweißbach, 2008

Prefața ne dezvăluie că acest volum a fost editat ca urmare a două conferințe EAA, desfășurate la Thessalonik și Sankt Petersburg. Ca interval de timp, lucrările acoperă Neoliticul Târziu până la perioada migrațiilor, trecând prin Epoca Bronzului, Perioada Miceniană, Epoca Fierului Timpuriu, Perioada Romană. Din punct de vedere spațial, articolele se referă la o zonă largă, acoperind un spațiu aflat între Marea Neagră și Marea Baltică. Volumul a apărut din necesitatea de a diferenția modurile de imitare în cadrul culturii materiale, dar și din nevoia de a defini termenul de „import” ca metaforă folosită adesea pentru diferite forme ale bunurilor de schimb.

Primul articol aparține editorilor volumului, respectiv Peter F. Biehl și Yuri Ya. Rassamakin și poartă titlul cărții. Aici au fost definite cele două mari obiective ale cărții, respectiv publicarea unor date arheologice noi cu accent pe partea estică a Europei pentru a le face publice în comunitatea de cercetători; al

doilea obiectiv este deschiderea unei dezbateri și definirea conceptelor arheologice de „import” și „imitare”. Cele două obiective au rolul de a arunca o scurtă privire asupra aplicațiilor din arheologia modernă, dar și să ducă spre o mai bună înțelegere a analizei comparative asupra conceptelor în arheologia estică și vestică europeană. Editorii precizează că volumul trebuie să oglindească o paradigmă generală din arheologia modernă prin concepte ca „inventie” și „inovație”. Aceasta ar fi posibilă incluzând modelele de migrație și difuziune, mergând progresiv până la concepte ample, cum ar fi schimbul cultural, contactul, recepționarea /adaptarea transferului, import /export. Modelele folosite sunt amplasate pe mai multe coordonate, precum: centrul și periferia, comerț și schimb, stil și interacțiune sau comunicare.

Alte aspecte teoretice includ autenticitatea, identitatea, factorii de determinare a culturii materiale sau ale elementelor culturii materiale importate sau imitate. Ideea de pornire în acest sens a dezbaterii este recunoașterea faptului că cultura materială joacă un rol activ în relațiile sociale, precum și în comportamentul uman.

Alice M. Choyke (*Shifting Meaning and Value Through Imitation in the European Late Neolithic*) definește termenul de „imitație” conform sensurilor date de American Heritage College Dictionary, care dă următoarele sensuri:

1. Fapta sau circumstanța imitării
2. Ceva derivat din sau copiat dintr-un original)
3. (muzical) Repetarea unei fraze sau secvență de multe ori cu variații în cheie, ritm, și voce - făcut să semene cu altul, de obicei din material superior

Definiția vine cu o precizare, cum că aceste definiții nu sunt statice și că în același timp nu iau în considerare anumite imperative de ordin social și cognitiv, care se află în spatele imitației.

Intervalul de timp pe care se axează cercetătoarea este cuprins între Neoliticul

Târziu și Epoca Cuprului. A. M. Choyke realizează o clasificare a imitației, descriind cinci tipuri individuale, fiecare dintre aceste tipuri determinând o serie de interpretări.

Primul tip presupune imitarea unor obiecte din materii prime rare în materii ușor de procurat. În acest caz, anumite piese din cupru (materie rară), precum ace și mărgelile, au fost realizate din materie primă disponibilă, respectiv corn, os sau dinte. Tipul doi de imitație cuprinde exagerarea statutului unui obiect identificabil social. Mai exact, acest tip de imitare se referă la transferul și transformarea sensului unui obiect (sau al valorii acestuia) dintr-o materie primă care este realizat pentru un nou public din afara contextului social original. Acest tip de imitare poate apărea atât în interiorul comunităților, cât și între comunități. Tipul trei cuprinde imitarea și transformarea materialului, dincolo de limitele intra-sociale. În acest caz, imitarea include copierea formei generale a unui artefact original într-un material disponibil. Noua materie primă adaugă sensuri simbolice legate de obiectul original. Tipul patru cuprinde copii ale unor forme emblematiche specifice schimbate în noi contexte funcționale. În acest caz, sensul social al obiectului reflectă o identitate socială sau etnică. Tipul cinci se referă la copierea formelor între grupuri fără transferul înțeleșului. Acesta presupune copierea externă dar și reinterpretarea formelor între comunități. Formele originale nu mai cuprind nimic din înțeleșul sau contextul original. Adaptarea formelor determină în acest caz o interpretare diferită total de înțeleșul original.

Un singur obiect poate să se încadreze în mai multe tipuri de imitație. Exemplele folosite pentru a ilustra cele cinci tipuri de imitare sunt luate dintr-un spațiu destul de larg, care cuprinde Ungaria, Elveția, Franța, Europa Centrală în general, populații din Scandinavia și Rusia (Sami). Chiar dacă noi tehnologii apar și structurile sociale ierarhice se modifică, osul, cornul și dintele la sfârșitul perioadei neolitice reprezintă încă importante materii prime, care își vor continua rolul până în Epoca Bronzului. În final, autoarea menționează faptul că imitarea obiectelor este o cale de transfer a unor informații prețioase, importante, de la persoană la persoană, dar și de la grup la grup prin diverse artefacte speciale. Procesul de imitare poate fi pus în legătură cu chestiuni precum identitatea de grup, rangul sau prestigiul.

O nouă opinie asupra definirii termenilor regăsim la cercetătorii Janusz Czebreszuk și Marzena Szmyt (*What Lies Behind „Import” and „Imitation”? Case Studies from the European Late Neolithic*), care consideră că termenii de import și imitare sunt pur convenționali. În analiză, autorii au folosit conceptele de transformare metaforică și metonimică. În funcție de aceste concepte, semnele, simbolurile precum și obiectele suport pentru acestea suferă transformări multiple pe parcursul unui transfer. Pentru analiză au fost alese două exemple.

Exemplul 1: vasele din Cultura Amforelor Sferice și mormintele din cultura Yamnaya. După compararea datelor oferite atât de așezările culturii Amforelor Sferice, cât și mormintele aparținând culturii Yamnaya, autorii ajung la concluzia că cele două populații ale ambelor culturi ar fi putut fi cel puțin parțial contemporane, iar ca linie de demarcație s-ar fi putut afla râul Prut și Nistru. Contactele culturale, deși fără discuție acestea au existat, au avut totuși un caracter limitat. Doar un procent dintre mormintele Yamnaya cercetate până în prezent de-a lungul Niprului au scos la iveală descoperiri sugestive care să arate o influență reciprocă. În schimb, zona cuprinsă între Prut și Siret, acoperită de cultura Amforelor Sferice, nu prezintă urme ale contactelor cu cultura Yamnaya. Modelul original reprezintă o structură complexă, formată din mai multe elemente care interacționează. Pe parcursul transformării structurii inițiale, doar câteva elemente individuale au fost adoptate și realizate, iar elementul original este fie respins, fie uitat.

Exemplul 2: nasturii de chihlimbar cu perforații în formă de „V”. Există două tipuri majore de nasturi din chihlimbar cu perforații în formă de „V”: A) cu gaura din suprafața convexă și B) cu gaura din suprafața plată. Importul și imitația sunt fenomene complexe, care presupun un lanț de transformări ale sensurilor și valorilor anumitor produse. De asemenea, trebuie acordată o atenție deosebită schimbărilor petrecute în structura originală a unui obiect și renunțarea la elementele repetitive. În al doilea exemplu se observă diversificarea valorilor atașate unor elemente atașate unui obiect anume.

Taras Tkachuk (*Ceramic Imports and Imitations in Trypillia Culture and the End of Period C I-Period C II(3900-3300 BC)*) studiază imitațiile și importurile ceramice în

faza finală a culturii Tripolie (perioadele C I și C II). Astfel, din punct de vedere arheologic numește importuri cazurile în care ceramica nu este tipică respectivei culturi și prezintă ornamentație diferită. Ceramica „imitată” prezintă forme străine, dar este realizată din același lut, precum complexul ceramic creat anterior. Din punctul de vedere al ornamentației, distinge două tipuri de imitație, care poate fi atât de origine străină, cât și un amestec al mai multor tradiții. Cercetătorul observă că importurile și imitațiile ceramice au avut un rol vital în lămurirea problemelor de similaritate dintre grupurile locale, precum și faptul că acestea ajută la înțelegerea intensității de comunicare dintre ele. Contactele trebuie să fi fost bazate pe obiceiul schimbului între vecini apropiați, respectiv grupuri nu foarte apropiate unele de altele. Autorul își ilustrează teoria prin analiza materialului din grupurile Shypyntsi, Chechelnik, Petreni, Tomashivka, Koshylivtsi și Brânzeni. Un schimb mai mare de produse, dar și importuri, de aproximativ 2% arată, conform autorului, relații de schimb stabile în vreme de pace între grupurile locale. În timpul anumitor conflicte locale, cantitatea obiectelor importate este nesemnificativă. În cazul în care în anumite situri importurile și imitațiile se situează între 3% și 5%, acestea nu pot indica decât schimb intens și vecinătate prietenoasă. Dacă importurile și imitațiile depășesc 5%, ar putea fi vorba de o posibilă migrație.

Yuri Ya. Rassamakin & Alla V. Nikolova (*Carpathian Imports and Imitations in Context of the Eneolithic and Early Bronze Age of the Black Sea Steppe Area*) se referă la cercetările arheologice desfășurate în kurganul 10 de lângă satul Sofievka Kakhovka district, Kherson Region, pe malul stâng al râului Nistru. Cercetătorilor le-a fost atrasă atenția de mormântul 1 al kurganului, încadrat în cultura Yamnaya, care conținea un ulcior cu mânere asimetrice, ceea ce a determinat o analiză amplă asupra acestui tip de vas, dar și asupra cronologiei absolute și relative a culturii Yamnaya din stepele pontice în contextul Epocii Bronzului Timpuriu I carpatic. Articolul începe cu o scurtă introducere în istoricul cercetărilor culturii Yamnaya, menționând problemele rămase încă fără răspuns, precum cronologia relativă și absolută a diverselor grupuri locale, datarea începutului, dar și finalului culturii, interacțiunile culturale ale diverselor grupuri

locale cu comunitățile învecinate. Este descris pe larg kurganul 10, cu accent pe cele cinci morminte descoperite în interior. Asupra ulciorului cu mânere asimetrice se fac paralele cu spațiile geografice apropiate, acest tip de vas nefiind unul specific culturii Yamnaya. Se pare că există o serie de situri din Ungaria, Serbia, România, Ucraina și Republica Moldova, unde a mai fost descoperit acest tip de artefact. Partea finală a articolului se referă la probleme de cronologie absolută, respectiv a culturii Yamnaya și a culturilor învecinate. Sunt prezentate analize C_{14} comparative pentru Epoca Bronzului Timpuriu din zona carpatică și pentru cultura Yamnaya din zona stepelor pontice. În tabel este prezentat un extrem de util catalog al datelor radio-carbon din cultura Yamnaya.

Alexander A. Bauer (*Import, Imitation or Communication? Pottery Style, Technology and Coastal Contact in the Early Bronze Age Black Sea*) observă faptul că adesea arheologii interpretează similaritățile dintre teritorii îndepărtate ca semnalizând relații de schimb, însă în absența unor importuri directe, imitarea locală este posibilă, precum și mișcări de populație de-a lungul unei regiuni. Termenii de import și imitație devin oarecum opțiuni interpretative nesatisfăcătoare în cazul zonei Mării Negre, unde pe parcursul Epocii Bronzului Timpuriu se desfășoară un contact inter-regional care poate fi caracterizat prin termenul de „comunicare”. O posibilă descifrare a acestor relații este desfășurarea unor studii asupra tradițiilor ceramice, cu accent pe metodele folosite de manufacturier, precum și pe analiza stilistică. Scopul unei astfel de focalizări ar putea fi o cercetare mai bună a ideilor împărtășite sau comune care apar din comunicarea desfășurată între comunități. Sunt studiate o serie de cazuri în acest sens, precum comunitățile aparținând Epocii Bronzului Timpuriu în zona Mării Negre; studiul asupra identității culturale în tehnologia ceramică, cu exemplu din zona nord-vestică a Caucazului. Întrebarea pe care vrea să o lămurească autorul se referă la metodele de manufacturare, respectiv similitudinile sau diferențele dintre acestea, folosite în cadrul grupurilor și de-a lungul timpului. În acest scop au fost folosite tehnici de studiu macroscopice și microscopice. Mostrele pentru analiză au fost prelevate din patru situri aflate în nord-vestul Caucazului: Guamsky Grotto, Starkichi, Klady și Novosvobodnaya. Manufacturarea ceramicii

poate scoate la iveală atât conexiuni, cât și inovații din punctul de vedere al formei și stilului. Studiul de caz efectuat în cele patru așezări caucaziene demonstrează utilitatea abordării microscopice, având în vedere faptul că analizele preliminare demonstrează că există un tipar similar pentru ansamblurile regionale. Asemănările în cadrul ansamblurilor ceramice par să reflecte o tradiție de manufacturare comună și ar putea însemna, la nivel simbolic, împărtășirea unei identități comunitare în jurul Mării Negre.

Peter F. Biehl (*„Import”, „imitation” or „communication”? Figurines from the Lower Danube and Mycenae*) definește termenul de import conform The Compact Edition of the Oxford English Dictionary (1971) ca *„to bring in; to introduce from a foreign or external source or from one use, connection or relation into another”* (*„a aduce, a introduce dintr-o sursă străină sau externă sau dintr-o anumită folosire, conexiune sau relație într-o altă”*). De asemenea, termenul include *„to convey to another, communicate (information)”* (*„a convinge pe altcineva, a comunica o informație”*). Autorul specifică faptul că Wanser adaugă pe lângă definiția pur economică, aspecte legate de faptul că importul poate ilustra mobilitatea unei comunități. Specificări apar și de la alți cercetători, care accentuează inter-contextualitatea și strategia interpretativă, care presupun identificarea simbolurilor prin toate contextele de apariție, precum și interpretarea și reconstituirea structurilor instituționale ale unui univers inter-contextual în timp și spațiu. P. F. Biehl consideră că trebuie pusă problema și a altor concepte și termeni, precum: *„invenție”* și *„inovație”*. În continuare autorul aruncă o scurtă privire asupra istoriei cercetărilor asupra zonei miceniene și a *„Barbarian Europe”*. În această parte urmează o amplă discuție asupra părerilor emise despre cronologia Europei centrale și sud-estice și a zonei egeene. Articolul se bazează pe câteva întrebări esențiale. Prima ar fi de ce, după o dispariție bruscă la sfârșitul Epocii Cuprului în majoritatea teritoriilor europene reapar tradițiile vechi de manufacturare a figurinelor. De ce unele societăți reînvie această tradiție, în timp ce vecinii nu? Poate fi pusă în legătură această reînviere a figurinelor de lut antropomorfe din zona Dunării de Jos cu răspândirea civilizației miceniene târzii? Cum poate fi reconstituit acest proces, probabil reprodus de civilizația miceniană? Pentru

lămurirea acestor probleme, autorul dorește să precizeze cadrul geografic, cronologic și cultural-istoric. Natura contactului dintre cultura miceniană și cultura Gârla Mare rămâne deocamdată neclar, figurile antropomorfe nefiind obiecte utilitare, dar care arată rute de comunicare cu regiuni periferice față de centrul micenian. Aceste rute ar putea fi identificate cu sistemul fluvial, iar impulsul a fost interpretat ca o căutare a cuprului de către micenieni. Noutatea achizițiilor și transferul simbolurilor și a noilor idei, transportă prestigiul și bunurile de lux, precum și armele, însă a adus în zona Dunării de Jos cel puțin o parte a sistemului de credințe imitat formal de figurinele antropomorfe. Imitațiile au fost realizate conform unui design local, iar simbolurile și iconografia folosite au fost adaptate sistemului de credințe existent. Anumite trăsături ale figurinelor din zona dunăreană se diferențiază de cele miceniene, ceea ce înseamnă că, în anumite cazuri cel puțin, funcția lor era diferită. Diversitatea regională a statuetelor este un argument important în demonstrarea faptului că acestea au fost produse de mai multe persoane, și nu neapărat de un specialist, însă sunt vizibile din punctul de vedere al ornamentației un sistem de reguli care le uniformizează. Rămâne întrebarea motivației care i-a determinat pe cei din zona Dunării de Jos să realizeze idoli în forma celor micenieni.

Gert J. van Wijngaarden (*The Relevance of Authenticity. Mycenaean-Type Pottery in the Mediterranean*) ridică o problemă definitorie asupra autenticității în artă. Teoretizarea acestui concept a fost continuu negociată între experți din diferite arii de activitate, artiști, vânzători, producători, oameni de știință. Autenticitatea este în final o conceptualizare mai degrabă aluzivă, prin care arta rămâne un mediu primar pentru distincții materiale. Van Wijngaarden consideră că noțiunea de autenticitate pentru lumea arheologică în general se referă nu numai la vârstă sau epocă, ci mai ales la proveniența geografică și culturală. Definirea arheologică a autenticității s-a format în debateri academice și în mod obișnuit cuprinde criterii de ordin stilistic și arheometric. De asemenea, subliniază faptul că, în cercetarea arheologică axată pe interacțiunea dintre grupuri culturale diferite, este deosebit de importantă distincția dintre materiale originale și materiale imitate. Se presupune în acest sens că tipare diferite de interacțiune

trebuie să aibă rezultate arheologice diverse. Relațiile de schimb ar duce la importuri ale originalelor și invers. Contactele sporadice pot conduce la derivații inspirate de original. Problema principală discutată este dacă originea vaselor miceniene avea o importanță în modul în care acestea erau folosite și apreciate în acea vreme. Acestea apar în trei mari zone externe Greciei: Cipru, Levant și Italia. În zona cipriotă au fost adoptate de către ceramistii locali, iar forme de vase miceniene au fost folosite în special în gospodării. Kratere uzuale, castroane și căni specifice miceniene au fost folosite și în mormintele din Epoca Bronzului Târziu și probabil erau folosite de elită în cadrul practicilor de petrecere ritualică. În zona levantină, respectiv Siria, Lebanon, Israel, Palestina, ceramica de tip micenian este extrem de extinsă atât în cadrul așezărilor, cât și în complexe funerare. Este posibil ca vasele de acest tip să fi fost considerate bunuri internaționale aduse de departe. În zona central-mediteraneană, ceramica miceniană este atestată în centrul Italiei, Sicilia, Sardinia, insulele Aeoliene, sporadic în Malta și Spania. În mod obișnuit, în zona Italiei ceramica miceniană a fost manufacturată local, iar producția se va intensifica la finalul epocii bronzului. O explicație pentru importanța importurilor ar putea fi natura lor exotică, ce devine parte a unei identități. În toate cele trei zone, respectiv Cipru, Levant și Italia, ceramica miceniană influențează puternic producțiile locale, dar modul de inter-relaționare cu materia importată diferă. În zona cipriotă vasele de tip micenian intră în uz și devin parte a culturii cipriote, zona levantină prezintă un caracter exotice, iar în Italia natura vaselor importate se diminuează ca importanță în favoarea funcționalității. În ultimul caz, este posibilă prezența unor artizani călători, iar autenticitatea nu mai prezintă calitatea inerentă a unui obiect, ci mai degrabă o conceptualizare culturală bazată pe un set de definiții variate.

Augustin Ma Lucena Martin (*Things We Have, Things We Lack. Reconsidering the First Contacts Between Aegean and Central and West Mediterranean*) consideră că este absolut necesară distincția între mișcările de materiale și idei ca rădăcini de diferențiere între import/export și imitație. În acest mod, s-ar putea discuta asupra modului de receptivitate a comunităților ale materialelor și ideilor. Imitația este dificil de verificat, iar

faptul în sine de imitare a materialelor implică un mare grad de influență externă, comparativ cu influența generată de import ca fenomen. Procesul se datorează receptivității populației care are un rol mai activ în cazul procesului de imitare. Accentul se pune pe contactele dintre peninsula iberică și zona mediteraneană, indiscutabil documentată începând cu secolele XIII-XII î.Hr. Primele contacte dintre cele două zone este posibil să fi început de fapt în secolul XVI î.Hr., respectiv o dată cu primele dovezi miceniene în Italia. Pentru perioada de început, este posibil ca primele contacte să fi fost accidentale și sporadice, fiind mai puțin posibilă o strategie economică. Contactul dintre comunitățile iberice și cele din zona răsăriteană a Mediteranei s-au petrecut fie direct, fie prin intermediul așezărilor de pe teritoriul Italiei, neexcluzând posibilitatea existenței unor grupuri indigene aculturate de aceste comunități.

Sergey V. Makhortykh (*About the Question of Cimmerian Imports and Imitations in Central Europe*) consideră că în perioada 900-700 î.Hr. au existat numeroase obiecte manufacturate în atelierele Europei Estice, care ulterior au fost descoperite în contexte arheologice din Europa Centrală. Cultura materială experimentează mereu influențe, în special în zonele de vecinătate. Influențele sunt vizibile în distribuția obiectelor de lux importate în special pentru straturile superioare ale societății. Importurile și imitațiile cimeriene s-au răspândit în Europa Centrală în epoca pre-scitică ca rezultat al unei varietăți de factori puși în legătură cu apariția nomazilor, precum și a impactului lor în comunitățile agrare sedentare. Modul de viață mobil a ajutat la crearea unui set cultural nou și a unor modele sociale de comportament. Nu trebuie uitată importanța cailor și a harnașamentelor descoperite în mormintele cimeriene, care a influențat atât modul de luptă, cât și practicile de înhumare, chiar și structurile sociale prin folosirea cavaleriei, înhumarea cu harnașamente, apariția unor grupuri elitare de războinici, care a beneficiat de comerț la mare distanță. Migrația cimerienilor este determinată de o schimbare dramatică climatică, respectiv o criză a ecosistemului. Importurile din lumea cimeriană adesea sunt încărcate de o valoare de prestigiu, reprezentând uneori un statut social mai înalt sau o influență politică. Formarea unei elite războinice în perioada pre-scitică a

determinat noi forme de organizare socială, dar și noi ritualuri și comportamente, care ar putea fi un rezultat direct al contactelor îndelungate cu comunitățile cimeriene. Anumite tipuri de obiecte de origine cimeriană au fost modificate de populațiile central-europene, iar în timp și-au dezvoltat propriile modele obiecte de podoabă, harnașament, apărare sau atac, ulterior integrându-le definitiv în sistemul lor cultural.

Hrvoje Potrebica (*Contacts between Greece and Pannonia in the Early Iron Age with Special Concern to the Area of Thessalonika*) identifică o clasă de obiecte, constând din piese de harnașament, pandantive, câteva tipuri de fibule și ace, care se presupune că erau transportate la mari distanțe. Aceste tipuri de obiecte reprezintă bunuri de prestigiu. Vase din bronz și arme defensive ar fi putut influența dezvoltarea materială și spirituală a unei comunități. Autorul își propune să observe cum funcționează procesul de influențare prin studierea noțiunii și a mecanismelor de import. Astfel, distingem trei categorii de importuri: a. import de obiecte, b. import de idei și concepte și c. import de tehnologie și artizanat. De asemenea, consideră că distribuția bunurilor de prestigiu în aria dintre Pannonia și Grecia, precum și studiul mecanismului tranziției și funcției din contexte culturale diferite oferă o imagine a celor trei tipuri de importuri. În condițiile în care se poate percepe cultura ca mijloc de transport, piesele de prestigiu prezintă vase conceptuale puternice, capabile de a transporta ideile pe o distanță lungă, dar și de a deschide canale de comunicare pentru un transfer în viitor. Articolul abordează substratul teoretic al problemelor, urmând apoi o descriere a rutelor de comerț a bunurilor de prestigiu. Autorul consideră că este posibil să fi existat o serie de bunuri perisabile, precum textile fine, vin și, poate, opiu, care erau importate. Ca bunuri de prestigiu include ornamentele, vasele de bronz și armele defensive. În cazul importului de idei și concepte, acestea se deplasează împreună cu anumite obiecte.

Margherita Carucci (*The Sette Sale Domus. A Proposal of Reading*) își propune să identifice o personalitate romană de rang senatorial pe baza cercetărilor efectuate într-un domus (datat sec. IV AD) aflat pe dealul Esquilin din Roma. Punctul de pornire al cercetării se află în interiorul lui Sette Sale, care cuprindea cinci statui mitologice.

Cercetătoarea ne introduce în spațiul dealului Esquilin, care în timpul Imperiului Roman a fost una dintre cele mai populate regiuni, dovadă fiind cele 380 case înregistrate până în prezent. Din păcate, urmele arheologice fragmentare, dar și înregistrările epigrafice sau literare nu oferă întotdeauna numele proprietarilor acestor clădiri. Asocierea identității proprietarului cu clădirea, respectiv locuința sa, pot duce la o mai bună cunoaștere atât a modului de viață casnic, dar și a credințelor, statutului social și modului în care statutul influențează aranjamentul structural al spațiilor domestice. M. Carucci consideră că imitarea sau replicarea unor elemente decorative în același complex, cum ar fi domus-ul, însă în regiuni diferite, ar putea sugera nu numai contacte, dar și schimburi și comunicare intra-familială și inter-familială. Articolul pornește de la analiza urmelor arheologice ale domus-ului de pe Esquilin pentru a analiza decorația sculpturală cu scopul identificării proprietarului.

Anders Kaliff (*The Goths and Scandinavia. Contacts between Scandinavia, the Southern Baltic Coast and the Black Sea Area During the Early Iron Age and Roman Period*) studiază contactele populației de pe coasta baltică cu zona estică a Suediei. Au fost identificate urme materiale care sugerează faptul că aceste contacte încep în Epoca Bronzului, continuând în Epoca Fierului și, mai târziu, în Perioada Romană. Autorul intenționează să pună în discuție ideile cu referire la perspectiva unor contacte întinse pe o perioadă lungă de timp în lumina unor noi descoperiri arheologice, atât din Suedia, cât și din Polonia și sud-estul Europei.

Nancy L. Wicker (*Scandinavian Migration Period Bracteates Found Outside the Nordic Area. Import or Imitation?*) pune problema bijuteriilor pandantive din aur (*bracteates*) care datează din secolele V-VI AD, respectiv perioada migrațiilor. Autoarea își propune un studiu asupra importului și imitației de *bracteate* descoperite în zona Europei Centrale. Dacă pe teritoriul scandinav acest tip de artefact apare în număr considerabil (700), în Olanda, Anglia, Franța, Germania, Cehia, Ungaria au fost descoperite încă 200 de asemenea obiecte. Autoarea consideră că importul și imitația reprezintă agenți importanți ai schimbului cultural, iar studiul de caz asupra pandantivelor este unul sugestiv. Acest tip de obiecte este o expresie a identității culturale și a alianțelor politice într-

un amestec cultural de păgâni și creștini, scandinavi și non-scandinavi, soldați și imigranți.

Toate articolele prezente în acest volum sunt de fapt studii de caz bine argumentate, care reflectă titlul cărții și scopurile pentru care aceasta a apărut. Aria extinsă abordată, dar și intervalul temporal considerabil, oferă o imagine globală asupra problemelor puse de activitățile importului și imitării, punând totodată în discuție concepte și situații referitoare la invenție, inovație, autenticitate,

difuziune, și contact intercultural. Ilustrația este realizată la înalte standarde calitative și este sugestivă pentru fiecare articol în parte. Atât colectivul de redacție, cât și coautorii acestui volum sunt prestigioși cercetători. Volumul de față nu este unul care își propune să închidă cerul de discuții pe aceste probleme, ci să impulsioneze cercetarea arheologică în funcție și de aceste coordonate printr-o invitație la moduri de abordare inovative.

recenzent **Adela Kovács**

Hoisеști-La Pod. O așezare cucuteniană pe Valea Bahluiului

GEORGE BODI, , Ed. Pim, Iași, 2010, 297 p. (inclusiv 67 de planșe, 23 de tabele, 10 grafice)

Monografia are la bază teza de doctorat susținută, în 2009, la Universitatea "Al. I. Cuza" din Iași sub conducerea prof. univ. dr. Nicolae Ursulescu, care de altfel este, alături de dr. Vasile Chirica, referent științific al volumului. Lucrarea a apărut în seria *Bibliotheca Archaeologica Moldaviae*, XIII, și la ea au mai contribuit specialiști din diferite domenii de la universitate și institute de cercetare din Iași: Nicolae Buzgar, Dan Aștefanei, Andrei Buzatu, Luminița Bejenaru, Romeo Cavaleriu.

Volumul debutează cu o *Introducere* (p. 13-27) și este structurat în mai multe capitole: *I - Contextul descoperirilor* (p. 29-50), *II - Unelte și arme* (p. 51-126), *III - Analiza inventarului ceramic* (p. 127-181), *IV - Plastica* (p. 183-218), *V - Analiza materialului arheozoologic* (p. 219-224), *VI - Încadrare cronologică în contextul culturii Cucuteni* (p. 225-227), la care se adaugă *Concluzii*, *Așezarea de la Hoisești în contextul fazei Cucuteni A* (p. 229-239), un amplu rezumat în engleză (p. 240-252), *Grafice* (p. 253-259), *Lista ilustrațiilor* (p. 260-262), *Lista tabelelor* (p. 262), *Lista graficelor* (p. 262), *Anexa 1-Descrierea formelor ceramice specifice fazei Cucuteni A* (p. 263-275), *Anexa 2 - Ordonarea tipologică formală a formelor de vase specifice fazei Cucuteni A* (p. 277-279), *Bibliografie* (p. 281-295), *Lista abrevierilor* (p. 297).

Volumul valorifică rezultatele săpăturilor de salvare de la Hoisești-"La Pod" din două

perioade: 14 iunie - 5 octombrie 2003 și 19 aprilie - 1 iunie 2004, însă datele obținute au fost limitate tocmai de caracterul săpăturii. Așezarea ocupa circa 17.250 m², lucrările șantierului au afectat 2500 m², iar cercetările arheologice au dezvelit circa 1000 m², în rest

